

Norsk Ornitologisk Forening

Lista lokallag

Lista, den 04.02.2013

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Høringsuttalelse til konsesjonssøknad og konsekvensutredning for Siragrunnen vindpark i Sokndal og Flekkefjord kommuner.

Norsk Ornitologisk Forening, Lista lokallag takker for anledningen til å komme med en uttalelse til Siragrunnen AS's søknad om konsesjon for å bygge og drive Siragrunnen Vindpark med tilhørende infrastruktur.

Vår høringsuttalelse omhandler i hovedsak de vurderinger som Miljøfaglig Utredning AS har gjort i forhold til naturmangfold og fugleliv i planområdet for Siragrunnen vindpark og som er en del av bakgrunnen for konsesjonssøknaden som vi mener er i konflikt med prinsippene om kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet og samlet belastning, jfr. naturmangfoldlovens §§ 8, 9 og 10. Våre vurderinger omhandler også habitatødeleggelser, både på vindmølleområdet samt ilandføring og kraftlinjetraseen, som vil være viktig for at forvaltningen av naturen skal skje på en slik måte at naturtyper og artene skal forekomme med levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder, jfr Nml §§ 4 og 5.

1. Konflikt med Naturmangfoldlovens § 8 - kunnskapsgrunnlaget.

Prinsippet om kunnskapsgrunnlaget innebærer at all forvaltning av natur skal være basert på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger.

• Sjø- og vannfugltrekket

Det er godt dokumentert gjennom mange år at det går foregår et meget stort og viktig trekk av sjø- og vannfugl samt mange andre fuglearter langs vestkysten av Norge. Dette trekket har et omfang som har internasjonal betydning for mange arter som hekker langs hele norskekysten og store deler av Arktis og Nordkalottområdet. Dette trekket passerer over Siragrunnen – noe som også ble påvist under feltregistreringene fra Vardan høsten 2009 og våren 2010. Trekk tallene derfra samsvarer også godt med registreringer foretatt på Lista den samme sesongen. Observatører på Lista Fuglestasjon har siden 1990 registrert dette kystnære fugletrekket. Disse lange seriene av registreringene gir selvfølgelig et langt bedre bilde av det reelle trekket enn hva registreringene av kun en sesongs vår og høsttrekk (2009/2010) og som konsekvensutredningen bygger på, kan fremvise.

I konsekvensutredningen anføres at det årvisse vårtrekket over Siragrunnen av den rødlistede Svalbard/Grønland-populasjonen av ringgås utgjør 1/3 av bestanden. Trekkserien fra Lista Fuglestasjon viser imidlertid at **opptil 4500 ringgjess er registrert flere år**. Dette utgjør ca 70% av den samlede bestanden som ifølge *prosjektet Goosemap*, som er et finansiert av Svalbards

Miljøvernfond, utgjør mellom 6000 og 7300 individer. Høyst sannsynlig trekker hele Svalbardbestanden av ringgås over Siragrunnen. At ikke alle de vårtrekkende ringgjessene fanges opp av observatørene hvert år kan skyldes værforhold, trekkets tid på døgnet og andre omstendigheter. Konsekvensutredningens anførsel om at kun tredjeparten av den trekkende ringgåsbestanden passerer over Siragrunnen er således helt feil i henhold til Lista Fuglestasjons dokumentasjoner. Ringgåsbestanden på Svalbard sliter for øvrig med en nedadgående ungeproduksjon. Alle tap av voksne fugl som kan komme til å kollidere med vindmøllene vil utvilsomt forsterke denne negative trenden for bestanden.

Også for den rødlistede havhesten er registreringstallene for 2009/10 i fagrapporten som ligger til grunn for konsesjonssøknaden, langt lavere enn gjennomsnittstallene for Lista gjennom en år-rekke. Litt avhengig av værforholdene registreres her de fleste år en del tusen forbittrekkende havhest. De fire norske lomartene passerer også Lista og Siragrunnen i et antall på ca 2500 fugl.

Tilsvarende underestimerte antall i miljøutredningen gjelder for en rekke andre arter, bl.a. svartand, krykkje og alkefugler, da også disse bygger på registreringene kun for en sesong. Se for øvrig antall trekkende sjøfugl nevnt under avsnittet *Rødlistede arter*.

Ut fra ovenstående forhold mener vi at konsekvensutredningens vurderinger som angår trekket gjennom Siragrunnen bygger på utilfredstillende og feil kunnskapsgrunnlag.

- **Hekkende fugl/næringssøk**

Registreringer viser at Siragrunnen er et viktig næringsområde for lokalt hekkende sjøfugl. Dette gjelder i stor grad havhest, toppskarv og stormåker fra de nærliggende koloniene på Foksteinane. Havhestkolonien (rødlistet art) har de senere år slitt med bestandsnedgang og tap forårsaket av kollisjon med vindmøller vil forsterke denne tendensen. De norske ansvarsartene: Toppskarv, sildemåke og svartbak hekker også i tildels høye antall på Foksteinane. Sildemåke er for øvrig ikke nevnt i Miljøfaglig utrednings rapport. Alle disse artene vil få forringede næringsmuligheter og risikerer i tillegg å bli drept av vindmøllene under næringssøk i vindparken.

Registreringene av næringssøk/næringstrekk som er nevnt i konsekvensutredningen, bygger kun på en registrering med båt i 13. juni 2007 samt en registrering fra fly 11. august samme år. Registreringen i august er for øvrig utført på et så seint tidspunkt i hekkesyklusen at omtrent alle hekkefuglene på Foksteinan da er ferdige med hekkingen og har forlatt området. Båtregistreringen i juni bærer også preg av å ha altfor lave antall på de fleste artene. Observatøren har heller ikke klart å få med seg at et stort antall sildemåker hekker på Foksteinan, men har feil-identifisert alle sildemåkene som svartbak! NOF avd. Vest-Agders sjøfuglgruppe har besøkt øygruppen fire ganger de siste seks årene i forbindelse med avlesing av fargeringer på gråmåker og sildemåker. Vi har i den anledning også vært på land på flere av holmene og estimert bestanden av de forskjellige sjøfuglartene.

Våre konservative estimater for hekkende fugl på Foksteinan i perioden 2007-2012 er som følger:

Ærfugl	50-100 par	Havhest	60-80 par	Toppskarv	80-100 par
Sildemåke	225-250 par	Gråmåke	350-500 par	Svartbak	60-75 par
Tjeld	4-5 par	Skjærpiplerke	ca 10 par	Bergirisk	1 par

Disse tellingene foreligger også i artsdatabasen *artsobservasjoner.nofugler*. Vårt klare inntrykk under disse besøkene er at Siragrunnen er det primære næringsområdet for sjøfuglene på Foksteinan. Vi observerte ved alle besøk flokker av næringssøkende sjøfugl her og det meste av trafikken til og fra koloniene gikk i denne retningen. Vi mener derfor at Siragrunnen, ut fra våre observasjoner i fire hekkesesonger, har en **meget viktig betydning** som næringsområde for sjøfugl.

De registreringene av hekkende sjøfugl på Foksteinan og deres næringssøk/næringstrekk som konsekvensutredningen bygger på er, som det framgår av ovenstående korrigeringer, belastet med mange feil både på antall og arter. Det er følgelig et uriktig kunnskapsgrunnlag som er benyttet når det antas/vurderes at antall næringssøkende fugl på Siragrunnen er lavt og at planområdets betydning som næringsområde for sjøfugl som hekker på Foksteinane kun vil bli noe forringet i driftsfasen slik det er anført i konsesjonssøknaden.

- **Overvintrende sjøfugl**

Grunnlaget for å vurdere hvorvidt Siragrunnen har betydning for overvintrede sjøfugl bygger ifølge Miljøfaglig Utredning AS på en enkelt registrering fra et småfly som dekket tre transekt over planområdet i februar 2008. Det anføres at dette gir en god pekepinn på områdes betydning som overvintringsområde samt hvilke sjøfuglarter/grupper som er involvert.

Vintersesongen dekker jo normalt et tidsrom på tre måneder – d.v.s. 90 dager i desember, januar og februar. En enkelt overflygning gir et meget spinkelt grunnlag for å kunne vurdere Siragrunnens betydning for overvintrende sjøfugl gjennom hele vintersesongen. Dette forholdet forsterkes også ved det faktum at flere av de aktuelle sjøfuglarter/grupper lom, skarv, sjøender og alkefugl dykker under matsøk og kan derfor lett bli oversett under en slik enkeltstående overflyvning.

Observasjoner fra Lista Fuglestasjon stadfester at det går et nordvest- og sørøstgående næringstrekk av alkefugl, måkefugl og andre sjøfuglarter forbi Lista og Siragrunnen gjennom hele vinterhalvåret.

Påstanden i konsekvensutredningen om at en enkelt registrering gir grunn til å tro at selve vindparkområdet har svært liten betydning for overvintrende sjøfugl mener vi, ut fra ovenstående forhold, er bygget på et helt utilstrekkelig kunnskapsgrunnlag.

- **Mangelfulle utredning om flere fuglegrupper**

Konsekvensutredningen for naturmiljøet er etter NOF-LL's mening svært mangelfull på flere områder. Det omfattende vadertrekket langs Norges vestkyst er meget mangelfullt registrert. Trekkregistreringen fra Vardan høsten 2009 dekket kun en liten periode av vadertrekket – fra oktober og utover. Hovedtrekket av vadere som foregår i tidsrommet juli- september er således ikke blitt fanget opp av registreringene. En stor del av vadertrekket foregår også nattestid. Det samme kan sies om store deler av småfugl/spurvefugltrekket som også utvilsomt passerer over Siragrunnen. Kunnskapsgrunnlaget for å vurdere disse fuglegruppene trekk over Siragrunnen er således meget mangelfullt.

- **Rødlistede arter**

Den gjeldende rødlisten av november 2010 er basert på kriterier utviklet av Verdens Naturvernunion (IUCN) og er i hovedsak en prognose for arters risiko for å dø ut fra Norge. Svalbard har en egen rødliste hvor ringgås, underart hrota, er kategorisert som Nær truet.

En art i kategorien «*Kritisk truet*» har ekstremt høy risiko for utdøing.

Arter i kategorien «*Sterkt truet*» har svært høy risiko for utdøing.

Kategorien «*Sårbar*» innebærer at en art har høy risiko for utdøing.

En art er *Nær truet* når den ikke tilfredsstiller noen av kriteriene for *Kritisk truet*, *Sterkt truet* eller *Sårbar*, men er nær ved å tilfredsstille noen av disse kriteriene nå eller i nær framtid.

Til sammen er det registrert 19+ rødlistede fuglearter i Siragrunnen Vindparks planområde:

Art	Rødlistekategori	Status i området for et gjennomsnittlig årvisst antall i perioden 1990-2012 ifølge reg. fra Lista Fuglestasjon
Lomvi	Kritisk truet (CR)	Trekker gjennom området i antall ca 800 – trolig på næringssøk i området vinterstid
Krykkje	Sterkt truet (EN)	Trekker gjennom området i antall ca 1800 – trolig på næringssøk i området vinterstid
Teist	Sårbar (VU)	Trekker gjennom området i antall ca 50
Alke	Sårbar (VU)	Trekker gjennom området i antall ca 3500 - trolig på næringssøk i området vinterstid
Lunde	Sårbar (VU)	Trekker gjennom området i antall ca 50
Makrellterne	Sårbar (VU)	Trekker gjennom området i antall 700-800
Bergand	Sårbar (VU)	Trekker gjennom området i antall ca 50
Ringgås	Nær truet (NT)	Tilnærmet hele Svalbardbestanden trekker gjennom området - trolig ca 6500 ind.
Storlom	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området i antall ca 110
Gulnebbblom	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området i antall ca 20
Havhest	Nær truet (NT)	Hekker i influensområdet. På næringssøk i hekketiden samt trekker gjennom området i antall ca 3000 - trolig på næringssøk vinterstid
Toppdykker	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området i mindre antall
Svartand	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området i antall ca 7000
Sjørre	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området i antall ca 700
Stjertand	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området i mindre antall
Vipe	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området i antall ca 9500
Storspove	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området i antall ca 3500
Strandsnipe	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området (nattlig trekk)
Tyvjo	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området i antall ca 60
Fiskemåke	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området i antall ca 15000
Hettemåke	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området i antall ca 8000
Stær	Nær truet (NT)	Trekker gjennom området i stort antall samt hekker trolig i området for kraftlinja ved Mol/Årrebakken
Bergirisk	Nær truet (NT)	Hekker på Foksteinan samt trolig også i området for kraftlinja ved Mol

I tillegg til ovennevnte arter kan nevnes at det trolig trekker flere rødlistede arter av vadere og spurvefugl over Siragrunnen. På grunn av mangelfulle registreringer er det ikke kjent hvilke arter dette eventuelt kan gjelde.

Miljøutredningen og de vurderinger som ligger til grunn for konsesjonssøknaden med tanke på faren for kollisjoner og andre konsekvenser de mange rødlistede artene som er påvist trekkende, næringssøkende, overvintrende eller hekkende i området for Siragrunnen eller influensområdet for vindparken og kraftlinjetraseen bygger etter vår mening på et utilstrekkelig kunnskapsgrunnlag.

Konklusjon for pkt 1.

De samlede forhold som konsekvensutredningen bygger på når det gjelder antall trekkende sjø- og vannfugl samt kollisjonsrisikoen for disse artene, negative næringsforhold for hekkende sjøfugl, mangelfulle registreringer av overvintrende sjøfugl samt manglende registreringer av dag- og natttrekkende vadere og småfugl finner vi således ikke å være tilfredsstillende kunnskapsbasert i henhold hva Nml § 8 krever for å kunne foreta en offentlig beslutning.

2. Konflikt med Naturmangfoldlovens § 9 - føre-var prinsippet.

I noen tilfeller vil ikke kunnskapen være tilstrekkelig til å vite hvilke virkninger beslutningen har for naturmangfoldet. Føre-var prinsippet i § 9 skal da brukes. Dette prinsippet tilsier videre at når det tas en beslutning uten at det finnes tilstrekkelig kunnskap om virkningene for naturmiljøet, skal mulig vesentlig skade på naturmangfoldet unngås.

For en rekke sjøfuglarter bagatelliserer konsekvensutredningen kollisjonsrisikoen med å si at de normalt flyr under sveipearealet (ca 6 da) på vindmøllene. Dette anføres både for ringgjess, de fire lomartene, andefugl, alkefugl og flere andre fuglearter. Samme argumentet ble også bruk i forkant av vindkraftutbyggingen på Smøla – særlig i forhold til Smøla-lirypa. Erfaringene viser imidlertid at rypene er en av de artene som oftest blir drept av Smøla-vindmøllene – hvorav flere ble drept etter kollisjoner med vindmølletårnene. Dette viser at fuglene ikke alltid flyr eller har en atferd som stemmer med konsulentenes A4 oppfatning. Trekkhøyden varierer ofte med vær- og vindforhold, siktbarhet, dag- og nattrakk og lignende.

I konsekvensvurderingen vises det videre til radarundersøkelser av sjøfugltrekket i åpent hav ved Horns Rev, 14 km utenfor Danmarks vestkyst samt fra Nysted vindpark 11 km sør for Lolland i Østersjøen hvor angivelig ca 80 % av vannfuglene endret trekkretning for å unngå vindparken. Studiene angående kollisjonsfaren ved disse offshore vindparker gjelder kun enkelte arter som gjess og ærfugl og er ikke egnet til å trekke vidtrekkende konklusjoner av. Det er heller ikke sikkert at en kan sammenlikne atferd på fugl ute i åpent hav i Danmark med forholdene oppunder fjellkysten innenfor Siragrunnområdet. Etter vår mening hefter det seg usikkerhet til om atferden av de artene som beskrives fra disse undersøkelsene i Danmarks havområder kan direkte overføres til alle de arter som trekker gjennom Siragrunnen med en helt annen type kystlandskap.

Denne usikkerheten, kombinert med en del av de forhold som er nevnt under pkt. 1, burde tilsi at NVE gjorde bruk av føre-var prinsippet som hjemmel for å avslå å gi konsesjon

3. Konflikt med Naturmangfoldlovens § 10 - prinsippet om samlet belastning

Naturmangfoldlovens § 10 beskriver plikten til å vurdere den samlede belastning for økosystemet. Mange enkeltinngrep kan over tid føre til store negative konsekvenser for naturverdiene.

NOF, Lista lokallag mener at det ikke er forsvarlig å gi konsesjon til Siragrunnen Vindpark uten at planene sees i sammenheng med alle andre planlagte eller godkjente vindkraftverk langs Norges kyst. En stor del av bestanden av sjø- og vannfugl samt mange andre fuglearter trekker langs hele vestkysten av Norge og vil på sin ferd komme i kontakt med en rekke andre etablerte og planlagte vindkraftverk.

De samlede belastninger og konsekvenser for flere arter vil således være langt større enn det er mulig å identifisere ved kun å vurdere Siragrunnplanene isolert. Ifølge Nml § 10 er det lovfestet en plikt til å vurdere/utrede disse forhold før et offentlig konsesjonsbeslutning kan tas.

4. Konflikt med Naturmangfoldlovens § 4 og 5 – forvaltningsmål.

Forvaltningsmålet for mangfoldet av naturtyper skal ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med dets artsmangfoldet som kjennetegner den enkelte naturtype. Forvaltningsmålet for artene er at artene skal ivaretas slik at de fins i levedyktige bestander i deres naturlige utbredelsesområder og at de øvrige økologiske betingelser som de er avhengige av ivaretas.

- **Habitatødeleggelser**

Habitatforringelsene i vindparken vil utvilsomt forårsake at Siragrunnen sjøområde vil få redusert betydning som næringsområde for sjøfugl. Dette gjelder både for hekkende sjøfugl på Foksteinane samt for overvintrende sjøfugl generelt.

Habitatforringelsene for hekkende fugl i området/influensområdene for den planlagte kraftlinja etter alternativ N1, synes å være meget overflatisk vurdert.

Levevilkårene for en rekke fuglearter i dette området vil trolig bli kraftig redusert på grunn av habitatødeleggelser og -forringelser. Effekten av disse negative påvirkninger er etter vår mening ikke tilstrekkelig utredet.

5. Avbøtende tiltak

Som avbøtende tiltak nevnes i konsesjonssøknaden muligheten av å kunne implementere et radarsystem for å overvåke trekket forbi vindkraftverket samt å stoppe en eller flere vindmøller dersom enkeltindivider eller fugleflokker er på kollisjonskurs. Dette er vel stort sett en teori som det ikke er gjort erfaringer med – iallfall her til lands. Radaren skiller heller ikke mellom rødlistede arter og andre fugl. Utbygger har opplyst at det tar 3-5 minutter å stoppe en vindmølle. Så kan en lure på hvor langt en trekkende fugleflokk med en fart av 70-80 km/t flyr på den tiden? Vil systemet rekke å stoppe vindmøllene i tiden fra radaren oppdager fuglene til de har passert /kollidert? Når en vet hvor viktig økonomien ved slike anlegg vil være, er det nok sannsynlig at det kun er unntaksvis at slike eventuelle radarstyrete møller vil bli stoppet. Det er nok helst i konsulentutredninger det skjer!

Et annet avbøtende tiltak som er nevnt i konsesjonssøknaden og som har medført at de negative konsekvensene for fugl er blitt redusert fra «store» til «middels store», gjelder det forholdet som angår plasseringene av vindmøllene. Det sies at ved å vri det planlagte gittermønsteret/radene av vindmøller parallellt med fuglenes trekkretning vil en kunne unngå mange kollisjoner ved at det da skapes «korridorer» som fuglene kan følge gjennom vindparken. Det burde være en selvfølge at en vindmøllepark planlegges slik i utgangspunktet for å minimalisere kollisjonsfaren. Når en slik vridningsmanøver betegnes som et avbøtende tiltak, virker det for oss mer som et planlagt tiltak for at utbygger skal ha noe å gå på eller foreslå som avbøtende tiltak!

Det anføres også som «positivt» at toppskarvene fra Foksteinane kan benytte vindmølle-fundamentene som sitteplass. Det er ikke mangel på sitteplasser for toppskarven i dette området fra naturens side. Som for de fleste andre sjøfugl er det næringstilgang og voksenoverlevelse som er de viktigste parametre for bestandsstørrelse. Dette argumentet vitner derfor om den mangel på kunnskap og lettvinne og useriøse løsninger som preger store deler av konsekvensutredningen.

Det anføres også at det massive fugletrekket tilsier at grundige, oppfølgende etterundersøkelser bør gjennomføres med hensyn til kollisjonsrisiko, antall og artssammensetning av fugler som har kollidert med vindmøllene. I praksis vil nok en slik oppfølging være ganske håpløs i alle slags vær når en vet at fuglene hurtig vil forsvinne i havet med bølger, vind og havstrømmen.

Uansett resultat, vil en slik etterundersøkelse ikke føre til endringer i Siragrunnen Vindpark. Når anlegget er bygget og satt i drift vil det i hovedsak være for sent å unngå skader på fugl og naturmiljøet i området.

6. Inngrepsfrie INON områder

Norske myndigheter har en målsetting om at tapet av naturmangfold skal stanses. Utbyggingen av Siragrunnen vil medføre et frafall/tap av inngrepsfrie naturområder på 2 km².

7. Konflikt med internasjonale konvensjoner

NOF, Lista lokallag mener også at å gi konsesjon til utbygging av Siragrunnen Vindpark vil være i strid med internasjonale konvensjoner som norske myndigheter har ratifisert. Herunder blant annet Bern-konvensjonen om vern av truede arter og Bonn-konvensjonen om vern av trekkende arter.

Konklusjon

Norsk Ornitologisk Forening, Lista lokallag vil begrunne våre innvendinger mot å gi konsesjon med følgende hovedpunkter:

1. Vi mener at konsesjonssøknaden bygger på et uriktig og utilstrekkelig kunnskapsbasert grunnlag for å kunne vurdere hvilke virkninger, bl.a. kollisjonsrisiko, Siragrunnen Vindpark vil ha for naturmangfoldet som angår det, i internasjonal sammenheng, store og viktige sjøfugl- og vannfugltrekket, hekkende og næringssøkende fugl, overvintrende sjøfugl og rødlistete arter, i samsvar med de krav til kunnskapsgrunnlaget som Nml § 8 krever.
2. Vi mener at føre-var prinsippet i Nml § 9 bør brukes når det foreligger usikkerhet i forhold til kollisjonsrisiko for trekkende fugl samt Siragrunnens betydning for hekkende/næringssøkende og overvintrende fugl. NVE bør ikke gi konsesjon - eventuelt utsette konsesjonsvedtaket inntil tilstrekkelig kunnskap er innhentet.
3. Vi mener at det ikke bør gis konsesjon for utbygging av Siragrunnen Vindpark før det er utført konkrete og tilfredsstillende vurderinger av den samlede belastning for økosystemene og trekkende fugl i henhold til Nml § 10.
4. Vi mener at utbygging av Siragrunnen Vindpark medfører habitatødeleggelser som er i konflikt med forvaltningsmålet for at naturtyper og artene skal finnes i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Jfr. Nml §§ 4 og 5.
5. Vi mener at en utbygging av Siragrunnen Vindpark vil være i konflikt med nasjonale målsettinger om INON-områder samt internasjonale konvensjoner for vern av truede arter og trekkende fugl.

På bakgrunn av ovenstående begrunnelser vil Norsk Ornitologisk Forening, Lista lokallag be NVE om ikke å gi konsesjon for utbygging og drift av Siragrunnen Vindpark.

Med naturvennlig hilsen

Kåre Olsen
leder
NOF, Lista lokallag,
Postboks 171,
4558 Vanse

Kopi: Miljøverndepartementet
Direktoratet for Naturforvaltning
Fylkesmannen i Vest-Agder, Miljøvernavdelingen
Vest-Agder Fylkeskommune
Flekkefjord kommune
Sokndal kommune